

	Назив предмета:	Српска народна књижевност		
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Број ECTS кредита	Фонд часова
	Обавезни	Четврти	4	2+1

Студијски програми за које се организује: Руски и српски језик и књижевност	
Условљеност другим предметима:	
Циљеви изучавања предмета: Циљ предмета је упознати студенте са општим поетичким одликама усмене књижевности, те са специфичном субпоетиком корпуса текстова записаних на српском језику. Важан циљ је и развијање осјетљивости за етичке и естетске вриједности националног корпуса, те свијести о српској народној књижевности као класичном корпусу и важном сегменту културног наслеђа.	
Име и презиме наставника и сарадника: Проф. др Јеленка Пандуревић Данијел Дојчиновић, ма	
Методе наставе и савладавања градива: Књижевноисторијски, теоријски и методолошки приступ подразумијева излагање ex chatedra, допуњено хеуристичким дијалогом са студентима и радом на тексту.	
Исходи учења: Након положеног испита, студенти би требало да: <ul style="list-style-type: none"> • разумију и препознају специфичности поетике усмене књижевности; • упознају жанровски систем српске народне књижевности; • прочитају антологијске књижевне текстове и стекну увид у цивилизацијске и естетске домете српске народне књижевности као класичне књижевности; • стекну способност интерпретације појединачних стихованих и прозних записа; • Развију рецептивне способности за народну књижевност и способност да је сагледају у континуитету историје српске књижевност. • Да објасне проблем националних оквира народне књижености Студенти ће стећи способност разумијевања и тумачења народне књижевности као специфичне области стваралаштва, кроз изразито интердисциплинарне научне приступе.	
Припремна недјеља	Садржај предмета: Припрема и упис семестра
I недјеља	I Особености усмене књижевности. Однос стваралац-дјело-публика, симултаност процеса стварања и рецепције. Појам варијанте и узроци промјењивости усмене књижевности. Теорија формуле и нивои формулативности. Старост и услови трајања народне књижевности. Преглед најстаријих записа и њихов значај. Вукове збирке народних умотворина. Његови предговори као основ поетичких истраживања. Систем усмених родова и врста. Вукова класификација и савремена подјела.
II недјеља	
III недјеља	
IV недјеља	
V недјеља	II Особености лирских народних пјесама. Обредно-обичајни комплекс. Поступци исказивања осјећања. Љубавна и породична лирика. Посленичке пјесме. Особености приповједних пјесама. Баладе и романсе. Бајке и легенде у стиху. Прожимања жанрова. Колоквијум.
VI недјеља	
VII недјеља	
VIII недјеља	
IX недјеља	III Историјски и социокултуролошки контекст, те херојски поглед на свијет као основа за настанак и

X недјеља XI недјеља XII недјеља	развој српске јуначке епике. Епско и историјско вријеме. Однос историје и поезије. Типологија јуначке епике и могућности класификације. Епске теме и кругови. Преткосовска и косовска епика Циклус пјесама о Марку Краљевићу. Хајдучка и усочка епика. Црногорска и устаничка епика Класична редакција. Вук Караџић и његови пјевачи.
XIII недјеља XIV недјеља XV недјеља	IV Особености усмених прозних облика. Промјењивост и варијантност. Контекстуалност. Народна предања као врста на граници књижевног дискурса. Бајка као врхунски израз усмене умјетности ријечи. Интернационални мотиви. Теорије о настанку народних приповједака. Различити приступи и могућности тумачења. Новела и шалџива приповијетка. Басне, приче о животињама и краће прозне умотворине. Односи и прожимања стихованих и прозних врста, те усмене и писане књижевности. Колоквијум. За часове вјџби (15часова, у двије групе) предвиђена је систематизација, припрема за колоквиј и колоквиј.

Оптерећење студента на предмету:

<u>Недјељно</u>	<u>У семестру</u>
2 часа предавања и 1 час вјџби	30 часова предавања и 15 часова вјџби

Студенти су обавезни да похађају наставу и вјџбе, прочитају лектуру, положи колоквијум / писмени испит у првом испитном року и усмени дио испита.

Обавезно присуство на предавањима (услов за потпис) је 70%, на вјџбама 70%.

Обавезна лектура:

- V. С. Караџић, *Српске народне пјесме, I*, Сабрана дјела В. С. Караџића, Просвета, Београд, 1975. (по неколико пјесама из сваке руковети)
- V. С. Караџић, *Српске народне пјесме, II*, Сабрана дјела В. С. Караџића, Просвета, Београд, 1988.
- V. С. Караџић, *Српске народне пјесме, III*, Сабрана дјела В. С. Караџића, Просвета, Београд, 1988.
- V. С. Караџић, *Српске народне пјесме, IV*, Сабрана дјела В. С. Караџића, Просвета, Београд, 1988.
- V. С. Караџић, *Српске народне приповијетке*, Београд 1928 (друго државно издање)

Текстови се читају у избору, према договору са наставником.

Обавезна литература:

- V. Латковић, *Народна књижевност*, Београд (више издања)
- P. Пешић-Н. Милошевић-Ђорђевић, *Народна књижевност*, Београд, 1984.
- C. Самарџија, *Увод у усмену књижевност*, Београд 2008.
- M. Клеуг, *Народна књижевност, фрагменти скрипти*. Нови Сад 2008.
- C. Кољевић (прир.), *Ка поетици народног песништва*, Београд, 1977.
- V. Неђић (прир.), *Народна књижевност*, Београд, 1972.
- H. Милошевић-Ђорђевић, *Од бајке до изреке*, Београд 2006.
- H. Милошевић-Ђорђевић, *Косовска епика*, Београд
- J. Деретић, *Српска народна епика*, Београд, 2000.
- J. Деретић, *Загонетка Марка Краљевића*, Београд, 1995.

Текстови се читају у избору, према договору са наставником.

Облици провјере знања и оцјењивање:

У коначну оцјену улазе резултати колоквија (или писменог испита у првом испитном року) и усменог испита, те редовно похађање и

активно праћење наставе, а удио је следећи:

Похађање наставе 10% (6–10 бодова)
Активности и дискусије на часовима (6–10 бодова)
2 колоквијума 40% (20+20; мин. 12+12 бодова) ; или
Писмени испит 40% у оквиру првог испитног рока (20+20; мин. 12+12 бодова)
Усмени испит 40%

Студент приступа завршном испиту уколико је са позитивном исходом реализовао све предиспитне обавезе и освојио најмање 36 бодова. Одговори на три питања морају бити вредновани са најмање 15 бодова да би студент положио испит.

-

Посебна назнака за предмет: Припреме за колоквијум и провјере знања у току семестра изводе се на часовима вјежби.

Име и презиме наставника који је припремио податке: проф. др Јеленка Пандуревић

Напомена:

Упутства и задаци:

1. Након одслушане прве садржајне цјелине, студенти би требало да усвоје знања која се односе на :

Особености усмене књижевности. Однос стваралац-дјело-публика, симултаност процеса стварања и рецепције. Појам варијанте и узроке промјенивости усмене књижевности. Теорије формуле и нивое формулативности. Старост и услове трајања народне књижевности. Преглед најстаријих записа и њихов значај. Вукове збирке народних умотворина, те његове предговоре који су основ поетичких истраживања. Систем усмених родова и врста., те Вукову класификацију и савремену подјелу требало би сагледати у цјелини, премда ће о томе бити ријечи и на наредним предавањима.

Основна литература је: В. Латковић, *Народна књижевност*, Београд (више издања); С. Самарџија, *Увод у усмену књижевност*, Београд 2008.

- **Осим тога, требало би да овладају следећим појмовима из:** Р. Пешић-Н. Милошевић-Ђорђевић, *Народна књижевност*, Београд, 1984:

Анахронизам; Бечко издање, Богишић, Валтазар; Бугарштите; Варијанта; Десетерац; Државно издање; Ерлангенски рукопис; Караџић, Вук Стефановић; Лајпцишко издање; Мала простонародња славеносербска пјеснарица; Марко Краљевић и брат му Андријаш; Народна књижевност; Народна србска пјеснарица; Општа места; Помени и записи; Стајаће речи; Стереотипан завршетак; Стереотипан почетак; Усмена комуникација; Формула; Формулативност.

- **Као припрему за следећу тематску цјелину, требало би да прочитају:**

1. Руковети народне лирике (Вук, I). Након читања прве књиге Вукове збирке требало би начинити властити избор текстова, водећи рачуна о заступљености појединих врста.
2. Свечи благо дијеле (Вук, II, 1)
3. Цар Дуклијан и Крститељ Јован (Вук, II, 17)
4. Наход Симеун (Вук, II, 14)
5. Након Стефан и два анђела (Вук, II, 3)
6. Бог ником дужан не остаје (Вук, II, 5)
7. Браћа и сестра (Вук, II, 9)
8. Јован и дивски старјешина (Вук, II, 8)
9. Змија младожења (Вук, II, 12)
10. Хасанагиница (Вук, III, 80)
11. Смрт Омера и Мериме (Вук,)
12. Диоба Јакшића (Вук, II, 98)
13. Зидане Скадра (Вук, II, 26)
14. Хајка Атлагића и Јован Бећар (Вук, III, 19)

- **Напомена:** Скраћенице у заградама означавају збирку народних пјесама Вука Стефановића Караџића, број књиге, односно пјесме у:

В. С. Караџић, *Српске народне пјесме, I*, Сабрана дјела В. С. Караџића, Просвета, Београд, 1975.

В. С. Караџић, *Српске народне пјесме, II*, Сабрана дјела В. С. Караџића, Просвета, Београд, 1988.

- **Важно:**

Интегрално електронско издање друге књиге *Српске народне пјесме* можете пронаћи на [http:// www.rastko.rs](http://www.rastko.rs) На истом сајту објављена су и електронска издања књига чија су поједина поглавља посвећена историји и поетици народне књижевности.

Препоручујем увид у поглавље **Народна књижевност**, написала Нада Милошевић-Ђорђевић, у књ. *Историја српске културе*; затим поглавље **Видови усменог стварања** у књ. Јована Деретића *Кратка историја српске књижевности*.

2. Након одслушане друге садржајне цјелине (види силабус Српска народна књижевност), студенти би требало да усвоје знања која се односе на :

Особености лирских народних пјесама. Обредно-обичајни комплекс. Поступци исказивања осјећања. Љубавна и породична лирика. Посленичке пјесме. Особености приповједних пјесама. Баладе и романсе. Бајке и легенде у стиху. Прожимања жанрова.

Основна литература је: В. Латковић, *Народна књижевност*, Београд (више издања). Поглавља: *Лирске народне пјесме; Приповједне пјесме*; С. Кољевић (прир.), *Ка поетици народног песничтва*, Београд, 1977; В. Неђић (прир.), *Народна књижевност*, Београд, 1972.

Осим тога, требало би да овладају следећим појмовима из: Р. Пешић-Н. Милошевић-Ђорђевић, *Народна књижевност*, Београд, 1984:

Балада; Богојављенске песме; Божићне песме; Браћа и сестра; Бројеви; Верске песме; Вила; Гаван (богати); Градација; Добра молитва; Додолске песме; Дука Сенковић; Дуклијан; Ђурђевске песме; Жетелачке песме; Зидане Скадра; Ивањске песме; Јован и дивски старјешина; Календарске пјесме; Коледарске пјесме; Лазаричке песме; Легендарна песма; Лирска народна песма; Љубавна народна песма; Митолошке песме; Наричање; Обичајне п.; Обредне п.; Паралелизам, Понављање; Поређење; Породичне п.; Сватовске п.; Спасовске п.; Тужбалица; Уапаванке; Хасанагиница.

Као припрему за следећу тематску цјелину, требало би да припреме кратка усмена излагања на теме:

1. Ликови и судбине жена у „женским“ пјесмама Вукове збирке
2. Трагични сижеи народних балада

3. Након одслушане четврте садржајне цјелине, студенти би требало да усвоје знања која се односе на :

Типологију народне епике; специфична обиљежја јуначке епике; однос историје и јуначке епике; епске теме и кругове (неисторијске пјесме; преткосовске пјесме; косовске пјесме; пјесме о Марку Краљевићу; пјесме о посљедњим владарима и великашима; пјесме о хајдуцима и ускоцима; устаничке пјесме); најзначајније пјеваче и сакупљачки рад Вука Караџића.

Основна литература је: Ј. Деретић, *Српска народна епика*, Београд 2000;

4. Осим тога, требало би да овладају следећим појмовима из: Р. Пешић-Н. Милошевић-Ђорђевић, *Народна књижевност*, Београд, 1984:

Андријаш; Арапин; Бајо Пивљанин; Бановић Секула; Бановић Страхиња; Бој на Мишару; Болани Дојчин; Бранковићи; Вишњић, Филип; Војвода Пријезда; Вукашин Мрњавчевић; Душан Стефан; Епска усмена песма; Ерлангенски рукопис; Историјска епска народна песма; Јанковић Стојан; Јуначка женидба; Јуначка песма; Осмерачка епска песма; Песме о борбама за ослобођење Србије; Песме о Косовском боју; Почетак буне против дахија; Сава Немањић; Хајдучка песма; Карађорђе Петровић; Караџић, Вук; Кнез Милош; Котарски ускоци; Милош Обилић; Момчило војвода; Мрњавчевићи; Хроничарске песме.

Као припрему за испит, требало би да прочитају:

15. Свети Саво (Вук, II, 23)
16. Женидба Душанова (Вук, II, 29)
17. Урош и Мрњавчевићи (Вук, II, 34)
18. Болани Дојчин (Вук, II, 78)
19. Бановић Страхиња (Вук, II, 44)
20. Женидба Милића барјактара (Вук, III, 78)
21. Зидане Раванице (Вук, II, 35)
22. Пропаст царства српскога (Вук, II, 46)

23. Цар Лазар и царица Милица (Вук, II, 45)
24. Комади од различнијех косовскијех пјесама (Вук, II, 50)
25. Мусић Стеван (Вук, II, 47)
26. Косовка дјевојка (Вук, II, 51)
27. Смрт мајке Југовића (Вук, II, 48)
28. Обретеније главе кнеза Лазара (Вук, II, 53)
29. Маргита дјевојка и Рајко војвода (Вук, III, 10)
30. Марко Краљевић и вила (Вук, II, 38)
31. Марко Краљевић и Љутица Богдан (II, 39)
32. Марко пије уз рамазан вино (Вук, II, 71)
33. Марко Краљевић укида свадбарину (II, 69)
34. Марко Краљевић и Муса Кесеџија (II, 67)
35. Сестра Леке Капетана (II, 40)
36. Предраг и Ненад (Вук, II, 16)
37. Стари Вујадин (Вук, III, 50)
38. Смрт Сењанина Ива (Вук, III, 31)
39. Мали Радојица (Вук, III, 51)
40. Почетак буне против дахија (Вук, IV, 24)
41. Бој на Мишару (Вук, IV, 30)

Напомена: Скраћенице у заградама означавају збирку народних пјесама Вука Стефановића Караџића, број књиге, односно пјесме у:

V. С. Караџић, *Српске народне пјесме, II*, Сабрана дјела В. С. Караџића, Просвета, Београд, 1988.

V. С. Караџић, *Српске народне пјесме, III*, Сабрана дјела В. С. Караџића, Просвета, Београд, 1988.

V. С. Караџић, *Српске народне пјесме, IV*, Сабрана дјела В. С. Караџића, Просвета, Београд, 1988.

Наведене наслове могуће је потражити и у различитим антологијама јуначке епике.

Основна литература: Ј. Деретић, *Српска народна епика*, Београд, 2000. Н. Милошевић-Ђорђевић, *Косовска епика*, Београд; Ј.

Деретић, *Загонетка Марка Краљевића*, Београд, 1995.

3. Након одслушане треће садржајне цјелине, студенти би требало да усвоје знања која се односе на:

Особености усмених прозних облика. Промјењивост и варијантност. Контекстуалност. Народна предања као врста на граници књижевног дискурса. Бајка као врхунски израз усмене умјетности ријечи. Интернационални мотиви. Теорије о настанку народних приповједака. Различити приступи и могућности тумачења. Новела и шаљива приповијетка. Басне, приче о животињама и краће прозне умотворине. Односи и прожимања стихованих и прозних врста, те усмене и писане књижевности.

Основна литература је: В. Латковић, *Народна књижевност*, Београд (више издања). Поглавља:

Преглед важнијих праваца у проучавању народних приповедака; Класификација југословенских народних приповедака; Приче о животињама и басне; Бајка као књижевна врста; Скаска и легенда; Новела; Шаљива прича и ратничко-патријархална анегдота; Пословице, загонетке и друге краће умотворине.

Осим тога, требало би да овладају сљедећим појмовима из:

Н. Милошевић-Ђорђевић, *Од бајке до изреке*, Београд 2006:

Народна приповетка; Приче о животињама; Басна; Бајка; Легендарна прича; Новела; Шаљива прича; Анегдота; Предање; Демонолошко (митолошко) предање; Етиолошко предање; Легенда; Загонетка; Пословица; Изрека.

Важно: Интегрално електронско издање збирке *Српске народне приповијетке* (1821,1853,1870) можете пронаћи на [http:// www.rastko](http://www.rastko)

